

Fødevareministeriet
Sendt via mail til fvm@fvm.dk
J. nr. 2021-14

Landbrug & Fødevarer F.m.b.A.

Axelborg, Axeltorv 3
DK 1609 København V
T +45 3339 4000
E info@lf.dk
W www.lf.dk
CVR DK 25 52 95 29

Forslag til Lov om ændring af lov om aflivning af og midlertidigt forbud mod hold af mink og lov om Miljø- og Fødevareklagenævnet

Indledende bemærkninger

Hermed fremsendes Landbrug & Fødevarers bemærkninger til lovforslag af 24 marts 2021 [herefter "Forslaget"] med høringsfrist den 31. marts 2021. Det haster med at skabe klare hjemler for erstatningsprocessen til mink- og følgeerhvervene i denne helt ekstraordinære situation. Landbrug & Fødevarer finder det derfor positivt, at der oprettes effektive enheder både i regi af FVST og særlige erstatnings- og taksationskommissioner, men ser fortsat behov for nødvendige ændringer for, at Forslaget lever op til den Politiske Aftale af 25. januar 2021 om erstatning mv. til minkavlere og følgeerhverv berørt af COVID-19 [herefter "Aftalen"].

På det generelle plan har reguleringen i Forslaget efter vores opfattelse beklageligvis for ensidigt fokus på myndighedernes krav til de eksproprierede, f.eks.:

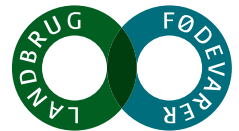
- at de berørte parter medvirker aktivt i processen,
- at der skal dokumenteres forhold, der ikke nødvendigvis er lige til at godtgøre, og
- at der overholdes tidsfrist for at undgå at fortabe retten til erstatning mv.

Til gengæld forekommer ord som "retssikkerhed", "løsningsorienteret", "pragmatisk" eller "fleksibel" ikke én eneste gang i hverken Forslaget eller de tilhørende bemærkninger. Forslagets ensidighed skaber en ubalance mellem rettigheder og pligter med risiko for, at der ved udmøntningen kan ske en glidning i styrkeforholdet mellem de forskellige aktører. Landbrug & Fødevarer opfordrer til, at Forslaget i højere grad eksplicit inddrager rettigheder for de eksproprierede.

Helt konkret peger vi f.eks. på adgangen til at modtage et engangsbeløb på kr. 80.000 i lukkeomkostninger, som slet ikke er omtalt i Forslaget, selvom det fremgår af Aftalens pkt. 5 på side 9. Denne post er uafhængig af den øvrige udmåling af fuldstændig erstatning og bør derfor omtales direkte i Forslaget også.

Den politiske aftale

Landbrug & Fødevarer er optaget af, at Aftalen udmøntes loyalt og tekstnært i Forslaget. Den brede Aftale blev indgået efter mange og udfordrende forhandlinger i kølvandet på vedtagelsen af Lov nr. 1825 af 29. december 2020 [herefter "Loven"] og udgør derfor et gennemtænkt fundament for ændringerne heri.

Det kan derfor undre, at Forslaget i høj grad indeholder en række meget vide bemyndigelsesbestemmelser til at udstede væsentlige regler i bekendtgørelsesform. Landbrug & Fødevarer så gerne, at man på nuværende tidspunkt fastsatte bestemmelser om strukturen og kompetencerne undervejs, herunder f.eks. den nærmere sammensætning og sagsbehandling hos de kommende myndigheder, der skal forestå takstionsprocessen og udmåle fuldstændig erstatning.

Det følger af Aftalens side 3, 3. afsnit, at aftalepartierne er enige om, at der ydes fuldstændig erstatning til minkavlere og minkafhængige følgeerhverv, uanset om der juridisk set er tale om ekspropriation efter Grl. § 73. Det fremgår ligeledes af Aftalens side 4, 3. afsnit, at "... medmindre andet følger af denne aftale, gælder de normale principper for erstatningsudmåling i forbindelse med ekspropriation" samt af Aftalens side 8, 6. afsnit, at "...Erstatnings- og taksationskommissionen vil fastsætte erstatning efter samme principper uanset, om der i det enkelte tilfælde vurderes at være tale om ekspropriation eller ej".

Aftalen fastslår tydeligt, at nedlukningen af minkerhvervet juridisk og reelt skal behandles som ekspropriation med de dertil knyttede rettigheder og konsekvenser i relation til erstatningsudmåling. Konsekvenserne af nedlukningen er, at de berørte avlere og virksomheder har krav på fuldstændig erstatning, mens Staten til gengæld overtager de minkspecifikke aktiver, der herefter ikke kan anvendes til minkrelaterede aktiviteter igen.

Forslaget anvender gennemgående både termene ekspropriation og kompensation, hvilket er i strid med Aftalens klare ordlyd. Herudover er denne to-sporede terminologi egnet at skabe tvivl om den juridiske klassifikation, selvom der ikke er tvivl om, hvad der politisk er vedtaget allerede.

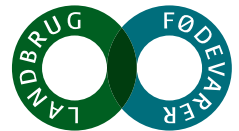
Landbrug & Fødevarer anbefaler, at Forslaget renses for bemærkninger, hvor der angives termen "kompensation". De politiske forhandlinger efter vedtagelsen af Loven har endegyldigt afklaret, at berørte skal stilles som om, at de er blevet eksproprieret.

Anvendelsesområde

Hovedformålet med Forslaget er at skabe hjemmel til de overordnede processuelle rammer for udmåling og udbetaling af erstatning til de avlere og følgevirksomheder, der er nedlukket som en konsekvens af Loven.

Vi anerkender, at kredsen af følgevirksomheder foreslås udvidet, som angivet i § 8b. Uanset den foreslåede udvidelse af kredsen af erstatningsberettigede til følgeerhverv, der udlejer stald – og burkapacitet, jf. i øvrigt også Aftalen, finder Landbrug & Fødevarer fortsat, at afgrænsningen efter lovens § 8, stk. 3 og de tilhørende bemærkninger om "...følgeerhverv, der i det væsentlige er afhængige af minkavl for at kunne drive virksomhed", er for snæver. Der er efter vores opfattelse behov for tydeligere at åbne anvendelsesområdet for øvrige følgeerhverv, som måtte have lidt et kausalt tab som følge af forbuddet mod hold af mink.

Der kan tænkes flere situationer, hvor virksomheder har lidt minkrelaterede tab uden, at der med Forslaget er sikret adgang til erstatning herfor, selvom virksomheden har truffet helt sædvanlige forretningsmæssige dispositioner og iagttaget sin tabsbegrænsningspligt, herunder ved at søge omstilling af deres produktion. Vi kan nævne følgeerhverv, der som markant forretningsgrundlag havde levering af ingredienser, produkter eller råvaremateriale til foderproduktionen og, som har lidt betydelige tab i forbindelse med en tvungen omstilling af deres produktion. Disse følgeerhverv har ikke kunne omstille produktionen umiddelbart - uden betydelige omkostninger.

Landbrug & Fødevarer finder, at virksomheder, der lider tab i en mellem- eller omstillingsperiode forårsaget af Loven, også skal omfattes af Lovens anvendelsesområde samt, at en hjemmel hertil skal angives direkte i Forslaget. Staten sparer omkostningerne til fuld ekspropriationserstatning som ved nedlukning i den situation, mens virksomhederne gennemfører den nødvendige omstilling med store omkostninger og tab. Hermed brister forudsætningen om umiddelbart at omstille sin produktion, når dette ikke kan ske uden betydelige tab, herunder driftstab, omsætningstab og øvrige omkostninger til omstillingen, som derfor skal erstattes.

Efter vores vurdering udestår der fortsat et vigtigt arbejde med at sikre kredsen af følgeerhvervenes retsstilling, ligesom der er behov for yderligere fleksibilitet i forhold til lovens anvendelsesområde, så det undgås, at efterfølgende ændringer eller præciseringer bliver nødvendiggjort.

På den baggrund foreslås det, at der skabes en opsamlingshjemmel, der kan rumme og hjemle erstatning i særlige tilfælde for en bredere kreds af følgeerhverv og for specifikke aktiver eller dokumenterede tab opgjort efter nærmere skønsmæssige principper, som erstatnings- og taksationskommissionen skal anvende.

Lovlig drift

Det følger af Aftalens side 4, at det er en forudsætning for at få tilkendt erstatning, at "...der har været de relevante miljøtilladelser mm. til de producerede dyr". Dette er en sædvanlig betingelse i forbindelse med ekspropriation, men i praksis kan fastsættelse af en række nye bestemmelser herom blive flaskehals, hvis der skal indhentes dokumentation for alle forhold på ejendommen eller i virksomheden fra etablering til nedlukning.

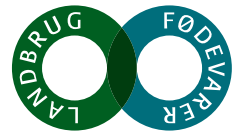
For så vidt angår minkavl, er husdyrbrugsloven ændret markant flere gange, og det vil afhænge af en evt. udvidelse og den dermed forbundne revurdering hvilken godkendelse, produktionen hviler på. Det må have formodningen for sig, at såvel miljøgodkendelse som bygge- og planforhold er lovlige både retlig set og fysisk. Landbrug & Fødevarer finder således ikke, at der skal medtages en bemyndigelsesbestemmelse som den foreslåede i Forslagets § 8, stk. 4.

Det forekommer unødigt tungt administrativt og bureaukratisk at afvige fra ekspropriationspraksis for at etablere et nyt set-up. Skulle der – mod forventning - være en tilbygning el.lign., der savner formel godkendelse, er det spild af alle ressourcer at ansøge herom forud for en umiddelbar nedrivning. Under alle omstændigheder er det dog vigtigt, at hele processen ikke går i stå som følge af en række bagatelprægede vurderinger.

Der bør efter vores opfattelse være en bagatelgrænse, hvis en evt. retlig lovliggørelse er ude af proportioner henset til værdi og betydning og/eller, hvis sagsbehandlingen i andre tilfælde trækker ud ved kommunen. Landbrug & Fødevarer opfordrer således til, at det angives i bemærkningerne, at uvæsentlige mangler i godkendelsesgrundlaget ikke skal få betydning hverken i erstatningsmæssig eller processuel henseende.

Endelig vil vi gerne udfordre lovligheden af at fastsætte en bestemmelse om retsfortabelse af erstatningskravet, hvis der ikke er overholdt en nærmere fastsat tidsfrist. Vi anbefaler, at der vejledes grundigt om processen, men at man undlader afskærende regler af den karakter for et erhverv, som kun har vist interesse i at bidrage til en hurtig proces og afslutning.

Vi støtter forslaget om, at der som alternativ eller supplement i dokumentationsprocessen kan anvendes Tro og Love-erklæringer, jf. § 8, stk. 6 i Forslaget.

I forhold til bekræftelse og dokumentation anbefales det yderligere, at økonomikonsulenter i landboforeningerne under rådgiveransvar kan præstere samme sikkerhed og vurdering af de forhold, som attesteres i form af en revisorattest. Dette vil også muliggøre en hurtigere behandling, idet konsulenterne har dyb indsigt i minkfarmerenes forhold og regulering. Landbrug & Fødevarer anbefaler, at der skabes hjemmel hertil i Forslaget.

Erstatningskrav

Med hensyn til selve erstatningsopgørelsen er tabet af den fremtidige indtjening den afgørende, samlende overskrift for udmålingerne for henholdsvis avlere og følgevirksomheder, jf. herom Aftalens afsnit 1.1 og afsnit 3. Dette kunne med fordel fremhæves i Forslaget.

Der vil givetvis være en række grænsetilfælde, hvor den rigtige tilgang må være, at der tages hensyn til den eksproprieredes ønsker og værdispildsbetragtninger. Landbrug & Fødevarer savner en markant mere fleksibel regulering, der fanger de situationer, der ikke eksemplificeres direkte.

Minkavlere kan have anvendt løsøre til øvrige formål i deres bedrifter, ligesom følgevirksomheder f.eks. kan have immaterielle aktiver som bærende grundlag, også i den fortsættende virksomhed efter en omstilling. Disse fællesaktiver bør udgå af Statens erhvervelse (og nedrivning) trods betaling af erstatning for det minkrelaterede tab, eftersom disse aktiver er nødvendige for opretholdelse af virksomheden øvrige fremtidige indtjening. Alternativt ville virksomhedens øvrige indtjening også blive negativt påvirket. Formålet hermed er at hindre unødigt værdispild og yderligere negative konsekvenser for virksomheden, hvis løsøre forsat skal anvendes til andre formål end minkerhverv

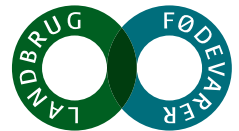
I forhold til aktiverne - både fsva. bygninger og løsøre - skal det tidsmæssige aspekt medtages, så bygninger ikke nedrives, eller løsøre overdrages før, der er opnået enighed ved taksation eller domstolsprøvelse. Også her er værdispildbetragtninger vigtige at have for øje.

I relation til fast ejendom bemærkes, at Staten ikke overtager det matrikulære areal, som derfor fortsat tilhører den eksproprierede. Der gennemføres ikke en juridisk arealafståelse, og arbejde udført på den pågældende ejendom skal derfor ske med respekt for den tilbageværende virksomhed, bedrift og/eller bolig.

Efter Landbrug & Fødevarers opfattelse, savner Forslaget at tillægge den eksproprierede rettigheder også i forbindelse med den praktiske gennemførelse af Statens erhvervelser. Forslaget pålægger i § 8a, stk. 4 samt § 8c forpligtelser for den eksproprierede til at medvirke aktivt til erhvervelsen, rydde adgangsveje mv. som en betingelse for erstatning, mens det ikke er fremhævet, at øvrige sikkerhedsforskrifter skal iagttages, også fra Statens side.

Der bør imidlertid efter vores opfattelse være en pligt for Staten til at sikre, at gennemførelsen af arbejdet planlægges og gennemføres i nærmere dialog med den eksproprierede med henblik på mindst mulig gene for den resterende del af ejendommen. Det kan være relevant med særlig asbestafdækning eller andre forholdsregler for at beskytte tilhørende bygningsmasse og ejere, som Staten skal tage højde for allerede i planlægningsfasen for det konkrete arbejde.

I bemærkningerne til § 8a, stk. 3 i Forslaget angives det, at Staten skal sørge for fjernelse eller anden bortskaffelse eller flytning af erhvervede aktiver, og det bør ske inden for en rimelig frist fra erstatningens endelige fastsættelse. Videre følger det, at ejeren som udgangspunkt orienteres i behørig tid inden arbejdets udførelse. Orientering skal efter vores opfattelse ikke være et udgangspunkt men en pligt.

Der bør ved nedrivningen og bortskaffelsen af materiel også reguleres en pligt til at drage omsorg for en ryddelig ejendom med mindst mulig synlige spor, sikring af at adgangsveje kan benyttes ligesom evt. strukturskade og andet i forbindelse med den midlertidige arbejdsplads også skal erstattes i henhold til gældende praksis. I modsat fald vil minkavleren stå tilbage med omkostninger til at gøre ejendommen anvendelig til andre formål, hvilket ikke er udtryk for fuld erstatning.

Det foreslås i § 8, stk. 2, at Staten erhverver ret til nedrivning af bygningen med faste installationer og afholder omkostningerne hertil, jf. også Aftalen, der på side 9 under pkt. 6 angiver, at ”..Staten vil have ansvaret for at dække udgifter forbundet med nedrivning af produktionsanlæg mv”. Det er noteret, at det præciseres, at nedrivningsarbejdet også omfatter installationer under terræn. Det klare udgangspunkt må i den forbindelse være, at der skal ske en fuldstændig retablering af det pågældende område, så det igen kan anvendes til landbrugsdrift eller anden aktivitet uden afholdelse af omkostninger til at færdiggøre Statens forpligtelser. Heri ligger fjernelse og bortskaffelse af aktiver over, på samt under terræn, ligesom grus, sand m.v., der er indgået i opbygningen af installationen tillige opgraves og bortskaffes. Endelig skal det berørte areal planeres og udlægges med et passende lag rå- og muldjord.

Det bør også fremgå af bemærkningerne i Forslaget, hvordan man håndterer de situationer, hvor nedrivning ikke er mulig uden skade på tilknyttet bygningsmasse.

Endelig opfordrer Landbrug & Fødevarer til, at der indsættes mulighed for ekstension i de tilfælde, hvor Statens overtagelse har en sådan påvirkning på ejendommens restværdi eller fortsatte udnyttelsesmuligheder, at ejendommen ikke kan udnyttes på en hensigtsmæssig måde.

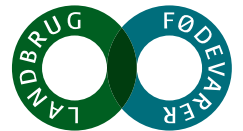
Overdragelse

I § 8, stk. 8 i Forslaget foreslås indført en bestemmelse, som hindrer, at aftaler om overdragelse af krav på erstatning er ugyldige, før ”kravet” er indtrådt.

Det er noteret, at det i forslaget er angivet, at kravet anses for indtrådt, når der foreligger en endelig afgørelse om erstatningens størrelse. Det er imidlertid et brud på det klare udgangspunkt om, at der blev truffet en ekspropriationsbeslutning med Statsministerens udmelding om nedlukning af erhvervet den 4. november 2020. Henset til formålet med bestemmelsen er vi uforstående overfor dette sene retserhvervelsestidspunkt. Det er herudover uklart, hvordan man i praksis håndterer dispositioner, der måtte være foretaget i den mellemliggende periode, som kan være ganske lang, hvis kravet ultimativt erhverves ved opnåelse af dom. Endelig bør det præciseres, at der er tale om overdragelse af selve erstatningskravet - og ikke virksomheden/ejendommen.

Den foreslåede bemyndigelsesbestemmelse i § 8, stk. 9 til at udarbejde nærmere regler om udbetaling og fordeling finder Landbrug & Fødevarer fornuftig som hjemmel for, at der kan etableres en mere fleksibel løsning med mulighed for udbetaling af erstatning for de aktiver, hvor der ikke er panterettigheder at tage højde for.

Landbrug & Fødevarer anbefaler videre, at det også reguleres eksplicit, at den eksproprierede ikke blot kan anmode om forskud, men også løbende aconto udbetaling, f.eks. i den situation, hvor sagsbehandlingen trækker ud, eller der i øvrigt er særlige forhold.

Øvrige erstatningsposter

Af Forslaget fremgår, at man anslår omkostningerne for erhvervet til at udgøre under kr. 4 mio. kr., hvortil kommer bistand til revisor. I runde tal svarer det til kr. 4.000 for hver avler, hvortil kommer de omkostninger, følgevirkningerne har.

Landbrug & Fødevarer bemærker, at denne vurdering ikke kan ventes at holde stik i realiteten, selv når revisors (eller økonomikonsulentens) faktura ikke medtages. Vurderingen er uhørt lav og står i kontrast til den på alle måder særegne situation, der følger af nedlukningen samt det angivne estimat på kr. 19,3 mio. kr. til Miljø- og Fødevareklagenævnets behandling og de administrative omkostninger på kr. 113 mio. kr. til sagsbehandlingen i erstatnings- og taksationskommissionerne. Der mangler efter vores opfattelse en tydelig hjemmel til, at der tilkendes sædvanlige omkostninger for sagens gennemførelse for den eksproprierede. I den forbindelse skal sagens kompleksitet indgå i vurderingen af de tilkendte omkostninger.

I forhold til de i § 8d nævnte omkostninger ikke blot "kan" men "skal" der efter vores opfattelse fastsættes regler om erstatning herfor i perioden fra 4. november 2020 frem til taksationskendelsen. Kravet omfatter ikke blot omkostninger til forsikring som nævnt eller eksemplificeret i de tilhørende bemærkninger, men også lønninger, idet der som udgangspunkt er opsigelsesvarsler at iagttage. Der kan også være it-infrastruktur, abonnementer, varme og leasingudgifter, som ikke fra den ene dag til den anden kan stoppes.

Erstatnings- og Taksationskommissionerne

Der oprettes i medfør af § 8, stk. 5, 1.pkt. i Forslaget et antal taksationskommissioner og Overtaksationskommissioner i denne ekstraordinære situation, hvor der skal gennemføres en særlig kvalificeret indsats, idet der ikke nyere, nævneværdig praksis at henvise til. Samtidig er der et markant hensyn til hastigheden i sagsbehandlingen.

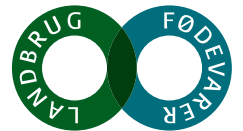
Vi støtter oprettelsen af de særlige kommissioner i klar forventning om, at de bidrager til en effektiv og ensartet sagsbehandling allerede i første instans. Det er vigtigt, at sammensætningen af kommissionernes medlemmer tilrettelægges, så der inddrages eksperter med tung faglig ekspertise i både minkproduktion, juridiske ekspropriationsforhold og økonomiske vurderinger. Det er ikke antallet af medlemmer, der er afgørende, men derimod den faglige indsigt i området og viljen og evnen til at prioritere opgaven.

Vi anbefaler, at der skabes hjemmel til, at de eksproprierede selv vælger, om de vil udnytte en rekursadgang til de kommende Overtaksationskommissioner.

Vi foreslår, at der indføres sagsbehandlingstider for kommissionerne på højst 3 måneder samt, at kendelserne skal foreligge senest 8 uger efter taksationsforretningen. Kendelserne bør ligeledes hurtigt anonymiseres og offentliggøres, så der sikres præcedens i sagerne.

Klage og delegation

En effektiv sagsbehandling og proces ved taksation må aldrig kompromittere retssikkerheden og muligheden for, at der kan tages højde for tilfælde, som forudsætter særlige, vanskelige afvejninger, f.eks. hvis der er tvivl om, hvorvidt en virksomhed er omfattet af loven, om man rammes særlig hårdt af indgrebet som følge af forretningsmæssige dispositioner indgået i tillid til et fortsat minkerhverv og produktion i Danmark, eller om produktionen hviler på et lovligt grundlag.

Landbrug & Fødevarer finder ikke, at udnyttelse af den administrative rekursadgang skal være tvungen, men der skal indrømmes de eksproprierede en mulighed for at søge en afgørelse heraf prøvet ved rekurs fremfor at starte en retssag.

Når der træffes forvaltningsretlige afgørelser, vil Landbrug & Fødevarer gerne bekræftes i, at der er adgang for de eksproprierede til frivillig, administrativ rekurs.

Efter Landbrug & Fødevarers opfattelse er bestemmelsen om klage og delegation i Forslaget § 10a ikke enkelt formuleret, selvom det medgives, at der ikke skal kunne klages over faktisk forvaltningsvirksomhed, f.eks. i de tilfælde, hvor Staten overlader gennemførelsen af det praktiske arbejde til andre offentlige myndigheder.

Erfaringerne fra den hidtidige proces har dog lært os, at der bør være en stram styring og overordnet koordineret tilgang, når der entres med andre aktører, der skal bistå Staten med det praktiske arbejde i disse sager. Vi opfordrer derfor til, at der sikres en enhed, der samtænker de forskellige opgaver, fagligheden og gennemførelsen af arbejdet og hurtigt følger op, hvis der opstår utilsigtede situationer.

Forslaget om at lovfæste adgang til remonstration er fint, idet kun er i alles interesse, hvis sager som alternativ kan løses ved remonstration.

Klagesagerne henvises til Miljø- og Fødevarerklagenævnet, hvilket til gengæld ikke er optimalt for en effektiv proces, idet der fortsat arbejdes med ekstremt lange sagsbehandlingstider, trods intentioner om at gøre op med sagspuklerne. Vi tillader os derfor at antage, at der med tilførslen af de i Forslaget nævnte yderligere ressourcer til nævnet kan forventes en maksimal sagsbehandlingstid på højest 3 måneder uden, at det herved slækker kvaliteten i afgørelserne.

Vi vil på vores side gøre alt for at undgå at sinke processen og står til rådighed til hver en tid.

Med venlig hilsen

Flemming Nør-Pedersen
Direktør